

ARTVİN İLİNDEKİ KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ ORMAN ÜRÜNLERİ SANAYİ İŞLETMELERİNİN YAPISI, SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Kadri Cemil AKYÜZ

K.T.Ü. Orman Fakültesi, Orman Endüstri Mühendisliği Bölümü, TRABZON

Özet: Bölgeler arasında oluşan gelişmişlik farklarının azaltılması bölgelerin etkin sanayi işletmelerinin faaliyet alanlarının genişletilmesi ve sorunlarının çözümü ile mümkün olacaktır. Artvin ili ülkemizdeki gelişmişlik sıralamalarında son sıralarda yer almaktadır. İlde orman ürünleri sanayi işletmeleri ağırlıklı paya sahip durumdadır. Büyük çoğunluğunu küçük ve orta ölçekli işletmelerin oluşturduğu orman ürünleri sanayi ilin gelişimi için lokomotif oluşturabilecek sektörlerden biridir. Bu çalışmada Artvin ilindeki orman ürünleri sanayi işletmelerinin yapıları ve sorunları araştırılmış, sektörün gelişimine yönelik olarak öneriler oluşturulmuştur. İl genelinde 8 ilçede 46 adet küçük ve orta ölçekli işletmeye anket uygulanmıştır. Anketlerin doldurulması yüzyüze görüşme yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda sektörün en önemli problemlerinin finansman ve pazarlama alanında olduğu belirlenmiştir.

THE STRUCTURE AND SUGGESTIONS TO SOLVE PROBLEMS OF SMALL AND MIDDLE - SIZED FOREST PRODUCTS INDUSTRY ESTABLISHMENTS IN ARTVIN

Abstract: Supporting effective industrial sectors in the regions will play an important role in decreasing development differences among the regions. Artvin province is relatively less developed than many other cities in Turkey. Forest Product Industry has got large proportion among the manufacturing sectors in Artvin province. This sector carries significant roles for developing Artvin province in which the majority of the sector consisted of small and medium sized establishments. This study was conducted by utilizing questionnaire forms. In the study, current situation, structural analysis and problems of forest product industry were investigated. The questionnaire forms were filled in by face to face communication method. And a total of 46 questionnaire forms were filled out in 8 locations. Results showed that marketing and finance functions have not been utilized as efficiently and effectively as they should have been.

1. GİRİŞ

Ülkemizde bölgeler arasında, doğal ve toplumsal kaynakların eşitsizliğine dayalı olarak gelişmişlik farkları yaşanmaktadır. Bölgesel olarak oluşan bu farklılıkların en az seviyeye indirilebilmesi ve dengeli bir gelişimin sağlanabilmesi için gelişme dinamiği taşıyan ve bölgelerin aktif sektörel gruplarını oluşturan imalat sanayi işletmelerinin detaylı olarak incelenmesi ve mevcut potansiyel kaynakların en iyi kullanımlarının sağlanması gerekmektedir (1).

Orman ürünleri sanayi, orman varlığı bakımından ülke ortalamasının üzerinde bir düzeye sahip olan Artvin ilinde istihdam ve sermaye oluşumunun sağlanabilmesi için önemli bir yer tutacaktır. Artvin ili orman ürünleri sanayi alanında gerek hammadde ve gerekse işgücü açısından istenilen nitelikte ve kalitede üretim faktörlerine sahiptir. İl düzeyinde öncü sanayi olarak isimlendireceğimiz orman ürünleri sanayi alanında yeterli üretim bilgisine sahip olan bölge insanı bu sektör içerisinde daha rahat rahat ve ileriye dönük oluşumlara girişebilecek seviyededir.

Türkiye ekonomisinin en önemli ve ağırlıklı kesimlerinden olan ve ekonominin lokomotifini oluşturan küçük ve orta ölçekli işletmeler üzerinde pek çok araştırma yapılmış ancak çoğu genel konular üzerinde sınırlı kalmıştır. Özellikle il bazında ve seçilmiş sektörle üzerinde yapılacak çalışmalar istenilen sonuçların elde edilmesini sağlayabilecek ve gerçek anlamda sorun belirlenmesi ve çözüm üretimine yardımcı olacaktır.

2. ARTVIN İLİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Doğu Karadeniz Bölgesinde yer alan Artvin ili Devlet Planlama Teşkilatı bünyesinde yapılan ve 858 ilçenin 32 değişken yardımıyla 6 gelişmişlik grubuna ayrılmış bulunduğu çalışmada il düzeyinde 3.37 lik bir grup ortalamasına sahip durumdadır (2,3). Yani ülke genelinde 3. ve 4. gelişmişlik sıralamaları arasında kendisine yer bulmaktadır. Artvin ilinin en gelişmiş ilçesi ülke genelinde 94. sırayı yakalayarak 2. gelişmişlik grubu içerisinde yer alan Merkez ilçe iken Yusufeli 598. sıra ve 4. gelişmişlik grubu ile il genelinde son sırada yer almaktadır. Doğu Karadeniz Bölgesinin en fazla nüfus kaybının yaşanmış olduğu il konumunda bulunan Artvin ili 1990 yılı sayımı neticesinde sahip olduğu 214.171' lik nüfus düzeyini 1997 yılı sayımı sonucunda %14.05' lik bir gerileme ile 184.070' e indirmiştir (4,5,6). Ayrıca il içerisinde oluşturmuş olduğu Gayri Safi Yurt İçi Hasıla Değeri (GSYİH) (1987 yılı fiyatları ile) 1995 yılında 404.865 milyon TL ' den 1997 yılında 386.380 milyon TL' ye inmiştir (6,7).

3. ARTVIN İLİNDE İMALAT VE ORMAN ÜRÜNLERİ SANAYİ

Hakim bitki örtüsünün orman olduğu Doğu Karadeniz Bölgesinin Türkiye ormanları içerisindeki payı yaklaşık olarak %15 civarındadır (8). Bölge genelinde orman alanı bakımından Artvin ili 390.500.000 Ha' lık bir orman alanına ve 52.5 milyon m³ ' lük bir ağaç servetine sahip durumdadır (9).

Türkiye genelinde imalat sanayi işletmelerinin durumlarının belirlenmesi amacıyla Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından 1985 ve 1992 yıllarında yapılan çalışmalar sonucunda Artvin ilindeki işletmelerin durumları belirlenmiştir (10, 11). 1985 yılında yapılan sayım sonuçlarına göre il kapsamında Dokuma giyim eşyası ve deri sanayi işyeri sayısı bakımından ilk sırada yer alırken orman ürünleri sanayi 69 adet işyeri ile 3. sırada yer almaktadır. İstihdam oluşumunda ise il genelinde 106 kişilik çalışan ile bu sektör işletmeleri 4. sırada yer bulmaktadırlar. 1992 yılında ise il genelinde işyeri sayısı bakımından metal eşya sanayi ön plana çıkarken orman ürünleri sanayi işyeri sayısı bakımından ikinci sırada yer almasına karşın oluşturduğu istihdam payı ile ilk sıraya yükselmiştir. Sayım sonuçlarına göre işyeri ve istihdam alanında özellikle 1 - 9 işçi çalıştıran işletmelerin hakimiyeti ön plana çıkmaktadır. 10 - 49 arasında işçi çalıştıran işletmeler Artvin ili kapsamında bulunmazken 50 ve daha fazla işçi çalıştıran 3 adet işletme il düzeyinde faaliyet göstermektedir. Orman ürünleri sanayinin il genelinde çalıştırılan işçi sayısına göre dağılımı Tablo 1' de gösterilmektedir.

Tablo 1. 1985 ve 1992 yılı sayım sonuçlarına göre Orman Ürünleri Sanayi İşletmeleri

	1985		1992	
	İşyeri	İstihdam	İşyeri	İstihdam
Orman Ürünleri Sanayi	69	106	73	591
İmalat Sanayi	294	528	280	2.954
İmalat Sanayi İçerisinde % Payı	23.4	20.0	26.0	20.0

4. ARTVIN İLİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR SONUCUNDA ELDE EDİLEN

BULGULAR

Artvin ilinde yapılan çalışmada toplam olarak 46 işletme anket kapsamına alınmış ve bu işletmelerde 159 çalışan tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalarda ilk olarak işletmelerin kuruluş yılları araştırılmış ve Artvin ilinde yer alan işletmelerin kuruluş tarihleri şu şekilde belirlenmiştir.

Ankete katılan işletmelerin;

% 6.5' i (3 işletme) 1960 ve öncesi tarihlerde,

% 13' i (6 işletme) 1961 - 1970 yılları arasında,

% 23.9' u (11 işletme) 1971 - 1980 yılları arasında,

% 32.7' si (15 işletme) 1981 - 1990 yılları arasında,

% 23.9' u (11 işletme) 1991 ve daha sonraki yıllarda kurulmuştur.

İşletmelerin kuruluş durumlarının belirlenmesi amacı ile yapılan çalışma sonunda ise 26 (%56.5) işletmenin kendi teşebbüsü ile, 5 (%10.8) işletmenin miras sonucunda, 11 (%24) işletmenin satın alma yolu ile ve 4(%8.6) işletmenin ise ortaklık sonucunda kurulmuş oldukları belirlenmiştir.

İşletmelerin hukuki durumlarının tespitinde ise ferdi mülkiyet statüsü ağırlıklı olup 36 işletmenin (% 78.3) bu statüde oldukları belirlenmiştir. Adi ortaklık yapan işletme sayısı 8 (%17.4) olup, 2 işletme ise (% 4.3) şirket statüsündedir. Şirket statüsünde olan işletmeler anonim ve kollektif şirket konumunda bulunmaktadır.

Çalışma konuları bakımından, 8 (%17) işletmenin mobilya imalatı ile, 23 (%50) işletmenin kereste imalatı ile, 14 (%30.4) işletmenin mobilya ve kereste imalatında buldukları belirlenmiştir. Artvin ilinde 1 işletme parke imalatı faaliyeti göstermektedir. Ayrıca işletmelerin ana faaliyet konularını oluşturmamakla beraber 1 işletmenin arı kovani imalatı ve 2 işletmeninde dekorasyon işleri ile meşgul oldukları belirlenmiştir.

Hammadde temininde karşılaşılan güçlüklerin neler olduğu araştırılmış ve şu bulgular belirlenmiştir;

% 43'si (20) hammadde fiyatlarının yüksek olduğunu temel sorun olarak belirtirken, %24'ü (11) istenilen hammaddenin zamanında bulunamadığını başlıca sorun olarak ifade etmişlerdir. İşletmelerin %21'i (10) hammadde temininde herhangi bir sorun yaşamadıklarını belirtirken %10' luk kesim (5) hammaddenin istenilen kaliteden uzak ve kalite sınıflarının standart olmadığını belirtmektedir. İşletmelerin %2'si (1) ise özellikle ithal edilen hammaddelerin iç piyasa üzerinde oluşturmuş olduğu olumsuz etkilerden yakınmaktadır.

İşletmelerin % 43.5' i (20) hammaddeyi faaliyet gösterdikleri bölgeye 0 - 10 km'lik mesafedeki satış birimlerinden temin ederken, % 6.5'i (3) 11 - 20 km, % 6.5'i (3) 31 - 40 km %6.5' i (3) 41 - 50 km ve % 37' si (17) ise 51 - + km' lik mesafelerden hammadde temini yoluna gitmektedirler.

Artvin bölgesinde yer alan işletmelerin %41'i (19) hammadde temini sırasında kaliteye, % 28.3'ü (13) fiyat indirimine, % 21.7 si (10) ödeme koşullarındaki kolaylığa, %6.5'i (3) müşteri isteklerine ve % 2.2' si (1) ise hammaddenin teknik özelliklerine önem vermektedir.

Hammadde satın alımını tek kaynaktan yapan işletme oranı % 70 (32) olup değişik satış kurumlarından yararlanan işletme düzeyi ise % 30 (16) civarındadır.

İşletmelerin ortaklaşa iş yapma düzeylerinin belirlenmesine çalışılmış ve sonuçta ankete katılan işletmelerin 9' unun(%19.5) diğer işletmeler ile ortaklaşa iş yaptıkları 37'sinin (%80.5) herhangi bir ortaklık faaliyetine girmedikleri belirlenmiştir. Ortaklaşa çalışma ortamı oluşturmayan işletmeler neden olarak;

% 68.5' i il düzeyinde ortaklaşa iş yapabilecek iş imkanının yetersiz olduğunu, % 14.5' i firmalar arasında uygun çalışma ortamının oluşturulmadığını, % 12'si işletmeler arasında güvensizlik hissinin var olduğunu, % 5' lik kesim ise ortaklaşa iş yapabilecek firmalar düzeyinde yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir.

Üretim sırasında oluşan temel problemlerin neler olduğu araştırılmış ve işletmelerin % 31'i en önemli problemin yetişkin kalifiye eleman bulma sorunu olduğunu belirtmişlerdir. %24'lük kesim teknik niteliğe sahip eleman sıkıntısı yaşarken, % 21'lik kesim üretim sırasında herhangi bir problem yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Hammaddenin istenilen zamanda temin edilemediğini ve üretim sırasında aksamaların oluştuğunu belirten işletme oranı % 14 düzeyindedir. Alan darlığı, işyerinin yetersizliği ve makinaların istenilen nitelikleri sahip olmaması nedeni ile üretimde problem yaşayan işletme oranı ise % 10' dur.

İşletmelerin % 90'ı ürünlerini herhangi bir satış kanalı kullanmadan doğrudan müşterilerine satışa sunarken % 10'luk işletme grubu ürünlerini bir toptancı aracılığı ile tüketici kesimine ulaştırmaktadır.

Satışların % 89' u en son kullanıcıya yönelikken % 11'i endüstriyel kullanıcılara yöneliktir.

İşletmeler satışlarını % 50 (23) düzeyinde il yada ilçe genelinde gerçekleştirirken %17.4' (8) lük işletme grubu bölgesel, % 28.3' (13) lük kesim ulusal düzeyde ve %4.3' (2) lük kesim ise uluslararası bir pazar düzeyinde gerçekleştirmektedir.

İşletmelerin kuruluş aşamasında yalnızca 2 işletme devlet desteğinden yararlanmıştıdır.

İşletmelerin % 41.4' ü (19) tarafından temel finansal problemlerinin alacak tahsilinde yaşanan gecikmeler olduğu belirtilirken % 32.6'sı (15) piyasadaki istikrarsızlığı, % 17.4'ü (8) satışlardaki düşüklüğü, % 4.3'ü (2) ise öz kaynak yetersizliğini temel sorun olarak belirtmişlerdir. Finansal problemleri olmayan işletme oranı ise % 4.3 (2) düzeyindedir.

Kredi kullanan işletme oranı % 30 düzeyinde kalırken, kredi kullanmayan işletmeler ise bunun nedenlerini;

% 41 oranında uygun olmayan ödeme şartlarına, % 22 oranında herhangi bir risk altın girmek istememelerine, % 20 oranında bilgi eksikliğine ve % 17 oranında ise kendi öz kaynaklarını kullanmak istemelerine bağlamaktadır.

İşletmelerini büyütmeyi düşünen işletme oranı % 70 (32) olup işletmelerin büyümesinde etkili kabul edilen faktörler ise işletmelerin % 33.3'ü (10) tarafından yeni teknolojiyi ele geçirebilmek, % 21.1'i (7) yeni müşteri ve pazara ulaşabilmek, % 21.1'i (7) finansal kaynakları yeterince temin edebilmek, % 15.2'si (5) satışları arttırabilmek, % 9.3'ü (3) ise uygun işyeri alanı bulabilmek olarak belirtmişlerdir.

İşletmelerin % 13'ü dış pazarlar ile ilgili bir araştırma içinde bulunurken % 87'si böyle bir çalışma içinde değildir.

İhracata yönelmeyen işletme oranı % 95 olup bunun nedenini % 47'si yeterli finansal kaynağa sahip olamamak, % 25'i dış pazarlar hakkında yeterli bilgiye sahip olmamak ve bilgi temin edebilecek çevreyi tanımamak, % 12'si iç piyasanın kendilerine yeterli olması, % 10'u istikrarsız ekonomik şartların kendilerine güven vermemesi ve % 6'sı ise yeterli teknolojik şartlara sahip olmamak olarak belirtmişlerdir.

İşletmelerin teknolojik seviyelerinin belirlenmesi amacı ile yapılan çalışmalarda, tüm işletmelerin % 91'inde planya, % 89'unda şerit, % 69'unda kalınlık, % 56'sında bileme, % 41'inde yatar daire, % 35'inde freeze, % 32'sinde arabalı şerit, % 10'unda zımpara makinalarının var olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca tüm işletmelerin % 28'inde değişik cins'te makinalar belirlenmiştir.

İşletmelerin % 43'ü mevcut teknolojik şartlarını değiştirmeyi düşünürken %57'si teknolojik imkanlarının yeterli olduğunu savunmaktadır.

Yenilik yapmayı düşünen 20 işletmeye neden yenilik yapma düşüncesi içerisinde buldukları sorulmuş ve aşağıdaki değerlendirmeler elde edilmiştir;

7 işletme maliyetlerde bir düşüş sağlama amacını güderken, 8 işletme artan talebi zamanında karşılayabilmek istemektedir. 3 işletme rakiplerine üstünlük sağlamayı amaçlarken, 2 işletme ise daha kaliteli iş yapabilmek için teknolojik yeniliği düşünmektedir.

Yenilik yapma düşüncesinde olmayan 26 işletmenin ise % 40'ı yeni makinaların pahalı olmasını neden gösterirken, % 33'ü kendi makinalarının yeni ve yeterli olduğuna inanmakta, % 23'ü yeni makina ve teçhizatı gerektirecek pazar şartlarının mevcut olmadığını ve % 4'ü ise yeni makina ve teçhizatı kullanacak yeterli eleman olmadığını belirtmiştir.

Artvin ilinde yer alan işletmelerin Gümrük Birliği' ne girilmesi sonucunda orman ürünleri sanayi kapsamında ne tür sorunların yaşanabileceği ile ilgili olan soruya % 33'ü (15) teknolojik bakımdan sorun yaşanabileceğini % 23'ü (11) herhangi bir sorun yaşanmayacağını, % 19'u (9) pazarlama çalışmalarında oluşan aksaklıkların sorun getirebileceğini, % 14'ü (6) üretim şartlarının oluşturacağı güçlük nedeninin sorun olabileceğini, % 11'i (5) ise kalite düzeyi nedeni ile sorun yaşayabileceklerini belirtmişlerdir.

İşletmelerin kuruluş yeri seçim nedenleri araştırılmıştır. İşletmelerin % 40'ı (18) kendi yerleşim birimleri ve kendi mülkiyetlerinde bir alan olduğu için mevcut buldukları alanı seçerken, % 28'i (13) hammadde temini sırasında avantajlı olduğuna inandıklarından dolayı kuruluş yeri olarak buldukları yeri uygun bulmuşlardır. %24'ü (11) hammadde alımı ve ürünlerin ulaşımı ve taşıma şartlarının kolaylık sağlayabileceği düşüncesi ile, % 4'ü (2) ise işgücü temininde kolaylık ve % 4'ü (2) ise işyeri kurabilecek başka bir alan mevcut olmadığı sonucu bir zorunluluk olarak buldukları yeri seçmişlerdir.

İşletme yöneticilerinin %22'si (10) çalışma alanları dışında bulunan pazarlar hakkında bilgi sahibi olduklarını belirtmiştir. %41'i (19) ise yeni pazarlara atılım yapmak istemektedirler.

Yeni pazarlara girme düşüncesini taşımayan 27 (%58.7) işletme yöneticisine bu düşüncelerinin nedeni sorulmuş ve şu yanıtlar alınmıştır. %33'ü mevcut durumun kendileri için yeterli olduğunu, % 30'u dış pazarlara açılabilme için yeterli finansal kaynakları olmadığını, % 25'i dış pazarlar hakkında bilgi sahibi olmadıkları için cesaret edemediklerini % 8'i yeterli elemana sahip olmadıklarını ve % 4'ü ise dış pazarlara açılma sonucunda işyeri kontrolünün sağlanamayacağı endişesini taşıdıklarını ifade etmişlerdir.

İşletmelerin çalıştırdıkları çalışan sayısı bakımından gruplandırılması yapılmıştır. Buna göre anket kapsamında yer alan işletmelerin;

37 adedi (% 80.4) 1 - 4 kişi, 8 adedi (%17.4) 5 - 8 kişi, 1 tanesi ise (%2.2) 13 - + kişi çalıştırmaktadır.

Çalışanların statülerine göre dağılımları ise 86 çalışan (%54) usta, 43 çalışan (%27) kalfa, 26 çalışan (%16) çırak ve 4 çalışan ise (%3) yönetici şeklindedir.

Çalışanların yaş dağılımlarına göre incelendiğinde 34 çalışan (%21.4) 15 - 24 yaş grubunda, 61 çalışan (%38.3) 25 - 34 yaş grubunda, 41 çalışan (%25.8) 35 - 44 yaş grubunda ve 23 çalışan ise (%14.5) 45 - + yaş grubunda bulunanlardan oluştuğu belirlenmiştir.

Tablo 2'de Artvin ilinde çalışanların yaş dağılımları ve vasıflarına bağlı olarak yapılan değerlendirme görülmektedir.

Tablo 2. Artvin ili çalışanlarının yaş ve statülerine göre dağılımları

Yaş Dağılımı	Usta	Kalfa	Çıracak	Yönetici	Hizmetli	Toplam
15 – 24	8	16	10	-	-	34
25 – 34	20	24	15	2	-	61
35 – 44	35	3	1	2	-	41
45 - +	23	-	-	-	-	23
Toplam	86	43	26	4	-	159

Çalışanların eğitim seviyeleri incelenmiş ve 1 (%0.7) çalışanın sadece okur - yazar, 79 (%49.7) çalışanın ilk okul mezunu, 26 (%16.3) çalışanın orta okul mezunu, 48 çalışanın (%30.2) lise ve dengi okul mezunu ve 5 çalışanın (%3.1) ise üniversite mezunu olduğu tespit edilmiştir. Tablo 3'te çalışanların eğitim seviyeleri ve yaş dağılımları görülmektedir.

Tablo 3. Artvin ili çalışanlarının eğitim seviyeleri ve yaş dağılımları

Yaş Dağılımı	Okur – Yazar	İlkokul Mezunu	Ortaokul Mezunu	Lise ve dengi Mez.	Üniversite Mezunu	Toplam
15 – 24	-	15	7	11	1	34
25 – 34	-	18	8	24	1	61
35 – 44	-	19	9	11	2	41
45 - +	1	17	2	2	1	23
Toplam	1	79	26	48	5	159

Tüm çalışanlar içerisinde yalnızca 1 bayan çalışan bulunmaktadır. 159 çalışanın 75'i ücretle çalışan, 43'ü aile bireyi ve 41'i ise iş sahibi ve ortaklardan oluşmaktadır.

İşletmelerin % 24'ü çalışanlara ödemelerini haftalık gerçekleştirirken, %30'u aylık olarak vermektedir. İşletmelerin % 46'sı ise çalışanların iş sahibi ve ortaklardan oluşması nedeni ile yapılan işten elde edilen kar nispetinde ödeme bulunmaktadır.

İşgücü temini sırasında işletmeler kalifiye eleman bulamadıklarını büyük oranda belirtmişler ve bulunan çalışanların yeterli ücret şartları sağlanmadığı için istihdam edilemediğini ifade etmişlerdir.

İşletme sahibi ve/veya yöneticisine yakın gelecekte nasıl bir işletme politikası izleyeceği sorulmuş ve şu bilgiler elde edilmiştir.

Tüm işletmelerin % 25'i yeni teknolojiye sahip olmak istediklerini, % 24'ü kapasitelerini genişletmeyi düşündüklerini, % 15'i mevcut durumu muhafaza etmeyi, % 13'ü yeni yurt içi pazarlara girme düşüncesi taşıdıklarını, % 9'u mevcut pazar paylarını arttırabilme yollarını arayacaklarını, % 6'sı ürün çeşitlendirmeye gitmek istediklerini, % 4'ü yeni yurt dışı pazarlara girmeyi amaçladıklarını, %3.5'i ise işletmelerini kapatmayı planladıklarını belirtmişlerdir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Artvin İlinde Orman Ürünleri ve diğer sanayi alanlarında istenilen kapsamda istihdam oluşumu sağlayabilecek büyük sanayi kuruluşlarının olmayışı il içerisinde küçük

sanayi işletmelerinin ön plana çıkmasına neden olmuştur. Orman Ürünleri sanayi bu anlamda il için ekonomik potansiyel oluşturabilecek konumda bulunmaktadır. Büyük oranda 1980' li yıllardan sonra üretime başlayan orman ürünleri sanayi işletmelerinde (26 işletme-%56.6) ferdi mülkiyet statüsü ağırlık kazanmaktadır. Bu sektör işletmelerinin gelişimi ve büyüebilmesinin sağlanabilmesi; il düzeyinde oluşturulacak işbirlikleri yardımıyla, sınırlı pazar alanına sahip olan Artvin ili dışına, işletmelerin faaliyet alanlarını genişletmesi ile mümkün olacaktır. Ancak işletmelerin gelişim ve büyüebilmeleri için gerekli olan işbirliği ve ortaklaşa çalışma oranı, özellikle il düzeyinde istenilen nitelikte iş imkanı oluşturulamayışı nedeni ile %19.5 düzeyinde kalmaktadır. Ayrıca coğrafi şartlar il sınırları genelinde sanayi işletmelerinin uygun kuruluş yerlerinin belirlenmesi sınırlanmaktadır. İşletmelerin %40'ı (18) kuruluş yeri olarak kendi mülkiyetlerinde olan alanı kuruluş yeri olarak belirlemişlerdir. Böylelikle ortaklaşa çalışma imkanı sağlayabilecek işbirliklerinden uzaklaşmış ve bireysel çalışma ortamları oluşturmuştur. Bu nedenle mevcut imkanlar kapsamında işletmelerin yatay entegrasyon yoluyla buldukları alan içerisinde faaliyet göstermeleri ve iş hacimlerini arttırmaları sağlanmalıdır. Ancak gerek kişisel nedenlerle ve gerekse finansal kaynak yetersizliği işletmeler bu tarz oluşumlara yönelmemektedirler Bu nedenle bu tür işletmelere önderlik yapacak kuruluşların (KOSGEB, İGEME, MPM...) il genelinde daha yoğun bir biçimde faaliyet göstermeleri ve işletmelere yeni ufuklar açmalarını gerekli görülmektedir.

Artvin ili bir sınır ili konumdadır. Özellikle son zamanlarda yeni kurulan Kafkas Ülkeleri ile gelişen ticari işbirliklerinin orman ürünleri sanayi alanında ön plana çıkması Artvin ilindeki orman ürünleri sanayi potansiyelinin değerlendirilmesi ile ivme kazanabilecektir. Fakat özellikle finansal eksiklik ve yeterli düzeyde dış pazarlar hakkında bilgi sahibi olunamayışı il genelinde ihracat düzeyini %5 seviyesinde tutmaktadır. Böylelikle önemli bir potansiyel kaynak niteliği taşıyan Kafkas Ülkelerinden istenilen düzeyde yararlanılamamaktadır. Bu nedenle sanayiciye dışa açılımda gerekli bilgi, yönlendirme ve teminatın verilmesi, ihracat ve ithalat yapılan ülkelerle sorun oluşumunda ilişki kurulabilecek örgüt ve kuruluşların tanıtımları yapılmalıdır.

Artvin ilinin orman sanayi alanında merkez il konumuna getirilmesi ve bu ülkelerdeki kaynakların ülke ekonomisine katkılı hale getirilebilmesi için öncülük yapılması gerekli yatırımların ve teşviklerin il düzeyinde sağlanması ile mümkün olacaktır. Böylelikle orman ürünleri sanayi alanında yeterli üretim bilgisine sahip olan sanayi işletmecileri finans ve pazarlama alanlarında oluşacak imkanlar ile bu alanda istihdama ve ekonomik kalkınmaya yönelik olanaklar oluşturabileceklerdir.

İşletmeler pazarlama yapabilecek düzeyde bilgi ve finansal kaynağa sahip değildirler. Büyümeyi ve farklı pazarlara açılmayı istemelerine karşın bunu gerçekleştirebilecek düzeyde finansman imkanı bulunmayışı ve var olan kredi imkanlarından ekonomik belirsizlik, güvensizlik ve faiz oranlarında oluşan yükseklik nedeni ile yararlanmak istememeleri, işletmeleri zorunlu olarak sınırlı olan özkaynak kullanımına yöneltmekte ve böylelikle sınırlı bir pazar payı içerisinde faaliyette bulunma mecburiyeti kendisini göstermektedir. Artvin ilinde işyeri ve istihdam bakımından önemli ağırlığa sahip olan ve ilin ekonomik gelişimi için etken konumda bulunan orman ürünleri sanayinin istenilen seviyeye ulaşabilmesi için öncelikli olarak kredi imkanları arttırılmalı ve uygun koşullar sağlanarak sanayicinin kredi ve dış kaynağa yönelimi sağlanmalıdır. Pazar paylarının arttımını için dış pazarlar hakkında işletmecilerin bilgilendirilmesi sağlanmalı ve gelişen pazarlama tekniklerinin kullanımı konusunda sanayici ile ortak çalışmaları yapılmalıdır.

Üretim hattında ve teknik bilgi düzeyinde oluşan problemlerin giderilmesi için üniversite ve araştırma kurumları ile işbirliğinin oluşumu ve bu doğrultuda üniversitelerin

sanayiciye ulaşımı sağlanmalıdır. Çalışanlarının %66' sını ilköğretim mezunlarının oluşturduğu Artvin ili orman ürünleri sanayi işletmelerinde sanayicinin gelişimi ve bilgilendirilmesine yönelik üniversite ve araştırma kurumları ile ortaklaşa seminer programları düzenlenmelidir.

KAYNAKLAR

1. Akyüz, K. C., Doğu Karadeniz Bölgesinde Yer Alan Küçük ve Orta Ölçekli Orman Ürünleri Sanayi İşletmelerinin Yapısal Analizi, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, 2000.
2. Anonim, İlçelerin Sosyo - Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması, D.P.T., Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Yayın No: 2365, Ankara, 1996.
3. Anonim, İllerin Sosyo - Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması, D.P.T., Yayın No: 2466, Ankara, 1996.
4. Anonim, İller ve Bölgeler İtibarıyla Çeşitli Göstergeler,D.P.T., Ankara, 1996.
5. Anonim, Türkiye İstatistik Yıllığı, D.İ.E., Yayın No: 1270, Ankara, 1995.
6. Anonim, İller İtibari İle Gayri Safi Yurt İçi Hasıla 1987 - 1994, D.İ.E.,Yayın No: 2066, Ankara, 1997.
7. Anonim, Türkiye Ekonomisi İstatistiki Yorumlar, D.İ.E.,Yayın No:ISSN 1300-1264, Ankara, 1997.
8. Erdaş, O., Acar, H., Doğu Karadeniz Bölgesinde Bölgesel Kalkınma Açısından Ormancılık İş Kolu ve Orman İşçiliği, Bölgesel Kalkınma Sempozyumu, Trabzon, Ekim 1994, s. 334 – 352.
9. Yazıcı, K., Doğu Karadeniz Bölgesi Koşullarında Orman İşletmesinin Ekonomik Büyüklüğü, Bölgesel Kalkınma Sempozyumu, Ekim 1994, s. 211 - 219.
10. Anonim, 1985 Genel Sanayi ve İşyeri Sayımı, İkinci Aşama Sonuçları, 1. Büyük İmalat Sanayi, D.İ.E., Yayın No: 1288, Ankara, 1988.
11. Anonim, 1992 Yılı Genel Sanayi ve İşyeri Sayımı, Birinci Aşama Sonuçları, Türkiye ve İller, D.İ.E., ISSN 1300 - 7173, ISBN 975 - 19 - 1154 - 0, Yayın No: 1827, Ankara, 1995.